

414 NO'LU TAHSİLAT GENEL TEBLİĞİ ÇERÇEVESİNDE BORÇLU MÜKELLEFLERE TANINAN ÖDEME KOLAYLIĞINA İLKELERİN ESASLAR

A. Murat YILDIZ

Gelirler Kontrolörü

I- GİRİŞ

Ekonomimizde yaşadığımız sıkıntılar ve geçmişte uygulanan gecikme faiz ve oranlarının çok yüksek (%12, %15 gibi) seyretmesi nedeniyle bazı mükelleflerin kanuni süresinde ödeyemedikleri vergi borçları katlanarak bugüne kadar gelmiş ve birçok mükellefimiz için def'aten ödenemez bir hal almıştır. Diğer taraftan bu borçlara ilişkin gecikme zammı da işlemeye devam ettiğinden iyi niyetli mükellefler yaptıkları ödemelerle borçlarında bir azalış sağlayamamışlardır.

Bu şekilde karışlıklar ekonomik ve mali zorluklar nedeniyle vergi borçlarını ödeyemeyen mükelleflere, ödemede kolaylık sağlanması ve kamu alacaklarının bir an önce Hazineye intikalinin ülke ekonomisi açısından önemine istinaden 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliği 6 Şubat 2001 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Yazımızın konusunu da bu Tebliğe yönelik açıklamalar ile ödeme kolaylığından yararlanmayı düşünen mükelleflerin dikkat etmesi gereken hususlar olmaktadır.

II- ÖDEME KOLAYLIğI UYGULAMASINDAN YARARLANABİLECEK AMME ALACAKLARI

414 Seri No'lu Tahsilat genel Tebliğ ile getirilen ödeme kolaylığından; talep edilmesi halinde, **31.12.2000 tarihi itibariyle vadesi geldiği halde** bu Tebliğin yayıml› tarihine kadar borcunu ödeyememiğ olan mükelleflerin; Devlete ait olup Maliye Bakanlığ›na bağlı vergi dairelerince tahsil edilen ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamındaki her türlü vergi, resim, harç, fon, vergi cezas› ve gecikme faizi ile borç as›llar›na uygulanan gecikme zamm›ndan olan borçlar› yararlanabilecektir.

Görüldüğü üzere 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliğ ile getirilen ödeme kolaylığından yararlanabilecek amme alacaklar›nın kapsam› oldukça geniğ tutulmuğu ve hatta 6183 Sayılı Amme Alacaklar›nın Tahsil Usulü Hakk›nda Kanununun 48. Maddesinde düzenlenen "Tecil" uygulamas›ndan daha önce yayımlanan Tahsilat Genel Tebliğleri gereğince yararlanamayan Tağıt Al›m Vergisi, Motorlu Tağıtlar Vergisi, Katma Değer Vergisi, Geçici Vergi, Zirai Stopajlar ve buna iliğkin Fon pay›nın dahi bu uygulamadan yararlanmas› mümkün k›lınmığtır. Ancak bu çerçevede aranacak tek ıart amme alacağ›nın vadesinin 31.12.2000 tarihi itibariyle dolmuğu olmasıdır. Vadesi bu tarihten sonra dolacak olan amme alacaklar› hiçbir ıekilde ödeme kolaylığ› uygulamas›ndan yararlanamayacaktır.

Ancak, esas itibariyle amme alacağ› sayılmakla birlikte Maliye Bakanlığ›na bağlı vergi dairelerince tahsil edilmeyen Emlak Vergisi, Çevre Temizlik Vergisi, SSK ve BAĞKUR prim borçlar› vb.'nin bu uygulamadan yararlanmas› mümkün değildir.

III - ÖDEME KOLAYLIğI UYGULAMASINDAN YARARLANABİLEMEK İÇİN BAĞVURU SÜRESİ VE BAĞVURU YERİ:

Ödeme kolaylığından (tecil ve taksitlendirmeden) yararlanmak isteyen ve deprem bölgesi dışında bulunan mükelleflerin **16 Mart 2001** günü mesai saati bitimine **kadar bağlı oldukları vergi dairelerine** yukarıda belirtilen borçlarının **tamam›** için yazılı olarak tecil ve taksitlendirme talebinde bulunmaları gerekmektedir. Burada dikkat edilecek husus yapılacak bağvurunun mükelleflerin vergi dairelerine bulunan tüm borçlarının kapsayacak ıekilde ve yazılı olarak yapılması gereğidir. Yazılı olarak yapılmayan bağvurular ile vergi dairesine olan borçlarının tamam› için değil de bir kısım için yapılacak bağvurular dikkate alınmayacaktır.

Deprem bölgesi d›nde bulunan mükellefler için 16 Mart 2001 olan son ba›vuru süresi, 17.8.1999 ve 12.11.1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerden etkilenen Sakarya, Bolu, Düzce, Yalova, Kocaeli illerinin merkez ve ilçelerinde mükellefiyet kayd› bulunan tüm mükellefler ile ‹stanbul, Eskişehir, Bursa illerinde mükellefiyet kayd› bulunan mükelleflerden varlıklar›n›n en az %10'unu deprem nedeniyle kaybedenler içinse **31 Mayıs 2001** günü mesai saati bitimi olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, aynı il veya farklı illerde birden fazla vergi dairesinde mükellefiyet kayd› bulunan mükelleflerin her bir vergi dairesine olan borçlar› için ayrı ayrı talepte bulunmalar› gerekmektedir.

Bu Tebliğ çerçevesinde ba›vuruda bulunacak tüm mükellefler için zor durum halinin mevcut olduğu 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliği ile peşinen kabul edildiğinden, 6183 sayılı Amme Alacakların›n Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48. Maddesinde düzenlenen "Tecil" uygulamas›nda olduğu gibi mükellefin zor durumda olup olmadığ›n›n tespitine yönelik ayrıca bir inceleme yapılmayacaktır.

Diğer taraftan; söz konusu Tebliğ gereğince yapılacak tecil ve taksitlendirme işlemleri için alacağ›n türü ve miktar› dikkate alınmaksızın alacaklı tahsil daireleri yetkili kılınmış olup, diğer tecil taleplerinde olduğu gibi tecil talebinde bulunulan borç tutar›n›n belli bir tutar› aşması halinde ba›vurular›n Maliye Bakanlığına değerlendirilmesine gerek bulunmamaktadır.

IV- ÖDEME KOLAYLIĞI UYGULAMASINDAN YARARLANMASI KABUL EDİLEN MÜKELLEFLER İÇİN ÖDEME SÜRESİ

Süresinde yaptıkları ba›vuru vergi dairelerince uygun görülen mükellefler için borçların› ödemede ilk taksit Mart 2001 ay›ndan başlamak ve eşit taksitlerle olmak üzere 18 aylık ödeme süresi tanınmıştır. Yani bu uygulama çerçevesinde mükellefler borçların› ilk taksiti Mart 2001 ay› içinde ve son taksiti ise Ağustos 2002'de olmak üzere 18 eşit taksitte ödeyeceklerdir.

Deprem bölgesinde bulunan mükellefler içinse, yazımızın önceki bölümünde açıkladığımız ve ba›vuru süresine ilişkin özel uygulamaya paralel olarak ödeme süreleri de farklı olarak düzenlenmiştir. Buna göre uzatılmış ba›vuru süresi uygulamas›ndan yararlanabilen ve deprem bölgesinde bulunan mükellefler;

- Deprem tarihlerinde önce vadesi geldiği halde ödenmemiş vergi borçlarını,
- Deprem tarihlerinden sonra tahakkuk eden, 31.12.2000 tarihi itibarıyla vadesi geldiği halde bu Tebliğin yayımı tarihine kadar ödenmemiş bulunan ve ödeme süresi uzatılmamış olan vergi borçlarını,

ilk taksit Haziran 2001 ayından başlamak üzere 19 ayda ve 19 eşit taksitte ödeyeceklerdir. Bir başka deyişle bu mükelleflerimiz ilk taksiti Haziran 2001 döneminde, son taksiti ise Aralık 2002 döneminde olmak üzere borçlarının 19 eşit taksitte ödeyeceklerdir.

V - ÖDEME KOLAYLIĞI UYGULAMASINDAN YARARLANACAK MÜKELEFLERİN UYGULANACAK TECEL FAİZ ORANI VE TAKSİT TUTARLARININ BELİRLENMESİ

Ödeme kolaylığı uygulamasından yararlanacak mükelleflerin tecil edilen borçlarına uygulanacak tecil faizi oranı 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliği ile yıllık %3 olarak belirlenmiştir. Bilindiği üzere 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48. Maddesinde düzenlenen tecil talebinde bulunan mükelleflere halen yıllık %36 oranında tecil faizi uygulanmaktadır. Bu şekilde ödeme kolaylığından yararlanacak mükellefe yıllık %33 (%36 - %3) oranında bir faiz avantajı sağlanmaktadır.

414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliğinde belirtilen sürede yapılmayan başvurular ile vadesi 31.12.2000 tarihinden sonra olan alacaklar için yapılan tecil ve taksitlendirme taleplerinde ise 412 Seri No'lu Tahsilat genel Tebliğinde belirlenen yıllık %36 oranında tecil faizi uygulanmaya devam olunacağı tabiidir.

Bilindiği üzere; 6183 sayılı AATUHK 48.Maddesinde düzenlenen tecil ve taksitlendirmeden yararlanmasında kabul edilen borçlara tecilli sayıldığı tarihten itibaren ödenecek taksit miktarlarına günlük olarak tecil faizi uygulanmaktadır. Bu uygulamada tecil edilecek borç miktarı, tecili talep edilen borç miktarı üzerinden, borcun tecilli sayıldığı tarihe (müracaat tarihine) kadar hesaplanan gecikme zamları dahil edilerek hesaplanmaktadır.

Ödeme kolaylığı da esas itibarıyla; 6183 Sayılı AATUHK'nun 48.Maddesinin Maliye Bakanlığı'na verdiği yetkiye istinaden, usul ve esasları 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliğinde düzenlenen bir tecil uygulaması olduğuna göre, aynı uygulamanın ödeme kolaylığından yararlanacak amme alacakları için de geçerli olacağı muhakkaktır. Bu uygulama çerçevesinde taksit sayısı belli edilen borç (18 veya Deprem bölgesinde ise 19 Taksit) ile ilgili tecil faizi; ödenecek taksit miktarlarına, borcun tecilli sayıldığı tarihten itibaren (müracaat tarihi), taksit ödeme süresine kadar geçen gün sayısının, tecil faizi oranı ile çarpımının 36000'e bölümü sonucu belirlenecektir. Bu şekilde her bir taksit tutarı itibarıyla ayrı ayrı hesaplanan tecil faizinin, hesaplanan taksit miktarları ile birlikte ödenmesi gerekmektedir.

Konuyu bir örnekle açıklayacak olursak; 20.05.2000 vadeli gelir vergisi stopajından 20.000.000.000.-TL, 25.06.2000 katma değer vergisinden ise 10.000.000.000.-TL borcu olan bir mükellef ödeme kolaylığı uygulamasından yararlanabilmek için 15 Mart 2001 tarihinde vergi dairesine başvurmuş ve başvurusu vergi dairesince kabul edilmiştir.

Bu durumda öncelikle mükellefin başvuru tarihi itibariyle gecikme zamm› dahil toplam borcu hesaplanacaktır. (Gecikme zamm› oranlar› 02.12.2000 tarihine kadar %6, bu tarihten sonra %5 olup, ay kesirleri tam ay say›lm›tır.)

Borcun Normal Vadesi	Borç Tutar›	Öd. Kolaylına Müracaat Tarihi	Müracaat Tarihi (tibariyle Gecikme Zamm›)
20.05.2000	20.000.000.000.-	15.03.2001	(10 Aylık %56) 11.200.000.000.-
25.06.2000	10.000.000.000.-	15.03.2001	(9 Aylık %50) 5.000.000.000.-
TOPLAM	30.000.000.000.-		16.200.000.000.-

Görüldüğü üzere mükellefin talep tarihi itibariyle toplam borç tutar› 46.200.000.000.-TL olup 18 ay boyunca her ay ödeyeceği tecil faizi hariç asıl borç tutar› ($46.200.000.000 / 18 =$) 2.566.666.666.-TL'dir. Buna göre ödeme kolaylıından yararlanan yukarıdaki mükellefin ilk üç ay itibariyle ödeyeceği taksit tutarlar› örnek olarak aşağıdaki şekilde hesaplanabilir.

Taksit No	Ödeme Tarihi	Gün Say› (Öd. Tar.-Mür.Tar.)	Hesaplanan(*)	Tecil Faizi Tutar›
1	31.03.2001	16	$\frac{3 \times 16 \times 2.566.666.666}{36000}$	3.422.222.-TL
2	30.04.2001	46	$\frac{3 \times 46 \times 2.566.666.666}{36000}$	9.838.888.-TL
3	31.05.2001	77	$\frac{3 \times 77 \times 2.566.666.666}{36000}$	16.469.444.-TL

(*) Hesaplama: (Yıllık Tecil faiz Oran› * Müracaat Tarihinden Ödeme Tarihine Kadar Olan Gün Say› * Asıl borca ilişkin Taksit Tutar›) / 36.000 Formülü Kullanılm›tır.

Hesaplanan bu tecil faizi tutarlar›, asıl borca ilişkin taksit tutarlar› ile birlikte ödenecektir.

VI- ÖDEME KOLAYLIĞI UYGULAMASINDAN YARARLANAN MÜKELLEFLERİN TECİL ŞARTLARINI İHLAL DURUMUNDA YAPILACAK CEZALEMLER

Ödeme Kolaylığı Uygulaması çerçevesinde tecil edilen borçların tecil şartlarına uygun ödenmemesi halinde, tecil şartları ihlal edilmiş olacağından; mükelleflerin bu uygulamadan yararlanarak ödedikleri borç asılları ile ödenmemiş borç asıllarına gecikme zammı uygulanmak suretiyle, amme alacağı idarece cebren takip ve tahsil edilecektir.

Bu çerçevede, ödeme kolaylığından yararlanma talebi kabul edilen mükelleflerin, belirlenmiş artlardan herhangi birini ihlal etmeler halinde tecil ve taksitlendirme işlemi hiç yapılmamış sayılarak, tecil edilen borçlara normal vade tarihinden ödeme tarihlerine kadar gecikme zamm› hesaplanacak ve bu borçlara ilişkin daha önce ödenen tecil faizleri hesaplanan gecikme zamm›na mahsup edilecektir. Diğer taraftan ödeme kolaylığına konu edilen amme alacağının gecikme zamm›na konu olmayan bir alacak (gecikme faizi, gecikme zamm› v.b.) olmas› durumunda ise bu alacaklar için ödenmiş bulunan tecil faizi iade veya mahsuba konu edilmeyecektir.

Yine 387 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliğinin üçüncü bölümünde yapılan açıklamalar doğultusunda; tecil edilen amme alacağının bir kısmının gecikme zamm› uygulanabilen, bir kısmının da gecikme zamm› uygulanmayan alacaklardan oluşması ve bu tecil artlarının ihlal edilmiş olması halinde, ödenen tecil faizlerinden, ancak gecikme zamm› uygulanabilecek alacağı isabet eden kısım ödenmesi gereken gecikme zamm›na mahsup edilebilmektedir.

VII- ÖDEME KOLAYLIğI UYGULAMASINDAN ÖNCE TECİL TALEBİNDE BULUNUP ÖDEMeye DEVAM EDEN MÜKELEFLERİN DURUMU

Vadesi 31.12.2000 tarihinden önce olup, ödeme kolaylığına ilişkin 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliğinin yayım tarihi olan 6 şubat 2001 tarihinden önce;

- Tecil edilmiş ve tecil artlarına uygun olarak ödenmekte olan amme alacaklarının, bu Tebliğin yayım› tarihinden sonra ödenmesi gereken taksit miktarlarına, müracaat tarihlerinden bu Tebliğin yayım› tarihine kadar geçen süre için geçerli oranlar, bu Tebliğin yayım› tarihinden sonra da y›llık %3 oranında tecil faizi uygulanacaktır. Bununla birlikte mükelleflerin bu Tebliğden yararlanmak istemeleri halinde ilk müracaat tarihlerinden itibaren 24 ay› geçmeyecek şekilde kalan taksitleri bu Tebliğe belirtilen süreler içerisinde ödenebilecektir.

- Tecil talebinde bulunan ancak talepleri değerlendirme aşamasında olan mükelleflerin, bu Tebliğ hükümlerinden yararlanmak istemeleri halinde, ilk müracaat tarihlerinden bu Tebliğin yayımlandığ› tarihe kadar geçerli olan oranlar, bu Tebliğin yayım› tarihinden sonra da y›llık %3 oranında tecil faizi uygulanarak ilk müracaat tarihlerinden itibaren 24 ay› geçmeyecek şekilde bu Tebliğe belirtilen süreler içerisinde borçlar› tecil edilecektir.

VIII - ÖDEME KOLAYLIğI UYGULAMASINDAN YARARLANMAK İSTEYEN MÜKELLEFLERDEN TEMİNAT TALEP EDİLEMEYECEğİ

6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48. Maddesine göre tecil uygulamasından yararlanmak isteyen mükelleflerin, aynı Kanunun 10 ve 11 inci maddesinde belirtilen türden aynı veya tahsi teminat vermesi kanuni bir zorunluluktur. Ancak esas itibariyle indirimli oranlı bir tecil uygulaması olan ödeme kolaylığına ilişkin açıklamalarda bulunulan 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliğinde bu hususa yönelik herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu konunun Maliye Bakanlığı'nca en kısa sürede açıklığa kavuşturulmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz.

IX- ÖDEME KOLAYLIğI UYGULAMASI ÇERÇEVESİNDE ÖDENEN TECİL FAİZLERİ GİDER OLARAK KAYDEDİLEBİLİR Mİ?

Gelir Vergisi Kanunu'nun 90. Maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre, Gelir Vergisi ile ilgili tahsi vergiler ve her ne şekilde olursa olsun vergi cezaları ve para cezaları, **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen** cezalar, gecikme zamları ve faizler, Gelir Vergisinin matrahından ve gelir unsurlarından indirilemez. Diğer taraftan KVK.'nin 15 inci maddesinin 6. Bendinde de Kurumlar Vergisi matrahının tespiti açısından bu hükme paralel düzenlemeler mevcuttur. Bu çerçevede esas itibariyle 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48. Maddesinde düzenlenen tecil faizinin gelir ve kurumlar vergisi matrahlarının tespitinde gider olarak dikkate alınması mümkün görülmemektedir.

X - ÖDEME KOLAYLIğI UYGULAMASI BİR VERGİ AFFI MIDIR?

Yazımızın önceki bölümlerinde yaptığımız açıklamalardan da anlaşılacağı üzere; 414 Seri No'lu Tahsilat Genel Tebliği ile düzenlenen ödeme kolaylığı uygulaması, esas itibariyle 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48. Maddesinde düzenlenen ve yıllardır uygulana gelen tecil uygulamasının tecil faiz oranı yıllık %3 gibi çok düşük bir seviyeye çekilmesi ve bir takım bürokratik işlemleri sadeleştirilmiş bir versiyonudur. Bu uygulama ile mükelleflerin mevcut borçlarının bir kurumun bile alınmasından vazgeçilmemekte, sadece ekonomik ve mali zorluklar nedeniyle vergi borçlarının ödeyemeyen mükelleflere ödeme kolaylığı sağlanmaktadır. Bu sebeplerle ödeme kolaylığı uygulaması, geçmişte vergi affı uygulaması adıyla lanse edilen uygulamalardan ayrılmakta ve bir vergi affı niteliği taşımamaktadır.

XI- SONUÇ

Kan›m›zca Maliye Bakanlı› 414 Seri No’lu Tahsilat Genel Tebliği ile d›zenlenen ödeme kolaylı› uygulamas› ile hem ekonomik ve mali zorluklar nedeniyle vergi borçlar›n› ödeyemeyen mükelleflere ödeme için iyi bir fırsat yaratm› ve hem de mevcut borçlar›n›n tamam›n›n tahsili suretiyle, borçlar›n› tam ve zaman›nda ödeyen mükelleflerimizi en az rencide edecek adilane çözümlü bulmuştur. Ayrıca, borçlu durumundaki bir çok mükellefin toplam borçlar›n›n ortalama %80’inin gecikme faizi ve zamlar›ndan oluştuduğunda, zaten bu mükellefler borçlar›n› zaman›nda ödeyen mükelleflere kıyasla 4-5 kat daha fazla bir borç yükü içine girmiştir.

Diğer taraftan bu uygulaman›n beklenen ilgiyi görmesi durumunda, ekonomimizin çok hassas bir dönemden geçtiği günümüzde kamunun acil kaynak ihtiyac›n›n giderilmesinde yads›namaz bir rol oynayacak da açıktır.